

**Урок
у контексті
компетентнісної
освіти**

*Микола Піддубний,
методист Рівненського ОІППО*

Варто замислитись

Якщо ми будемо сьогодні навчати так, як навчали вчора, ми вкрадемо в наших дітей завтра.

Джон Дьюї,
американський філософ
(1859-1952)

Учителі — вже не найрозумніші люди в тому, що стосується знання програми й навчального матеріалу, якщо під час заняття в класі є доступ до Інтернету.

Уїлл Річардсон,
колишній учитель, нині відомий
у США реформатор освіти.

Урок як форма навчання

З уроку починається навчально-виховний процес, уроком він і закінчується. Усе інше в школі грає хоча й важливу, але допоміжну роль, доповнюючи і розвиваючи все те, що закладається в ході уроку.

Ю.А. Конаржевський

Сучасний урок: аксіоми дня

- Учитель - не єдина дійова особа на уроці.
- Монологічне пояснення і вимога відтворити сказане - не єдиний метод у навчанні.
- Не учень для предмета, а предмет для учня.
- Не звужити життя до уроку, а розширити урок до життя.

Сучасний урок: запитання без відповідей

- Як формулювати мету уроку – традиційно як триєдину чи як компетентнісну?
- Як узгодити традиційний тип уроку з його інноваційною структурою?
- Що поставити на перше місце – процес навчання чи розвиток дитини?
- Як ефективно формувати компетентності в умовах знаннєвої, перенасиченої фактичним матеріалом навчальної програми?
- Чи потрібно давати дитині тільки ті знання, які знадобляться в житті, і як дізнатися, що знадобиться?
- Як бути, коли метою є формування компетентностей, а в підсумку перевіряються знання?

Чи знаємо ми тих, кого навчаємо?

Обов'язок учителя – зрозуміти потреби кожної дитини, дібрати відповідну методику навчання, а також допомогти дітям самостійно розвиватися?

“Діти мережевого розуму”

☐ «кліпове мислення»

(сприймання інформації малими порціями)

☐ гіперактивні

☐ швидше
розпізнають
значення контенту

☐ мало спілкуються

☐ орієнтуються на швидкість, а
не на глибину й розуміння

☐ не люблять довго концентруватися

☐ мультирухливі

(швидко переключаються
з одного завдання на
інше)

☐ «візуали»

☐ синдром
дефіциту уваги

☐ легше
справляються з
кількома
завданнями

Випускник нової школи

Оновлена функція школи – не лише навчання й виховання, але й соціалізація школяра – зорієнтована на те, щоб зробити випускника школи конкурентоздатним у 21-му столітті.

Яким же він, цей випускник, має бути?

Особистість

Цілісна особистість, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення

Патріот

Патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення

Інноватор

Інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку, конкурувати на ринку праці, вчитися впродовж життя

Випускник нової школи

Освічений українець,
всебічно розвинений,
відповідальний
громадянин і патріот,
творчо мислячий,
здатний до інновацій
та саморозвитку

Ось хто поведе
українську економіку
вперед у XXI столітті

Освіта в новій українській школі

компетентнісна

особистісно орієнтована

соціально орієнтована

діяльнісна

Учитель XXI століття

A central blue rounded rectangle contains the text 'Учитель XXI століття'. From this center, twelve curved lines radiate outwards to twelve white rectangular boxes, each containing a characteristic of a 21st-century teacher. The boxes are arranged in two columns of six, with the left column on the left and the right column on the right.

щасливий

комунікабельний

мобільно перебудовується

ставить і вирішує
нові професійні завдання

уміє поглянути на
ситуацію з позиції учня

гнучкий, адаптивний

працює в
команді

умотивований

креативний

відкритий

критично мислить

постійно вчиться й
самовдосконалюється

лідер, новатор,
експериментатор

володіє сучасними ІК та
освітніми технологіями

із почуттям гумору

приймає самостійні рішення

Нормативно-правові
основи сучасної освіти

Освітні
парадигми

Філософія
сучасної освіти

Базові принципи
освіти XXI ст.

Навички XXI
століття

Сучасні освітні
технології

Сучасні підходи
до навчання

Технологія і методика
сучасного уроку

Нормативно-правові основи сучасного уроку

Для ефективного здійснення професійної діяльності педагог має бути обізнаним не лише в межах свого предмета, а й у галузі сучасної освіти взагалі, зокрема знати:

- 1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки:** доступність якісної, конкурентоспроможної освіти для громадян України; забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання упродовж життя.
- 2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (2011):** ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів.
- 3. Закон України «Про освіту» (2017):** освіта є компетентнісною; кожен має право на доступну та якісну освіту; навчання впродовж життя.
- 4. Концепція «Нова українська школа» (2017):** дитиноцентризм, педагогіка партнерства, компетентнісний зміст освіти, нова структура школи.
- 5. Навчальні програми:** крім предметної, визначено загальну мету середньої освіти – розвиток і соціалізація особистості учня в умовах глобальних змін і викликів.

Філософія освіти XXI століття

Не життя повинно вчити тих, хто вступає в життя, а школа має навчити науки і мистецтва життя (Борис Бім-Бад).

- + Сучасна школа – це школа життєвої компетентності.**
- + Дитина – суб'єкт власного життя та успіху.**
- + Критерії якості шкільної освіти – освітня мобільність учасників навчально-виховного процесу, їх готовність самореалізуватися в житті.**
- + Основа освітнього середовища школи – розумне, творче поєднання освітніх традицій та інновацій, широке впровадження ІКТ.**

Домінуючими філософськими тенденціями освіти сьогодення визначено стандартизацію змісту навчання, компетентнісну спрямованість, особистісну орієнтованість навчального процесу, переосмислення ролі вчителя, діалогізацію навчальної діяльності, застосування продуктивних технологій навчання.

Базові принципи освіти XXI століття

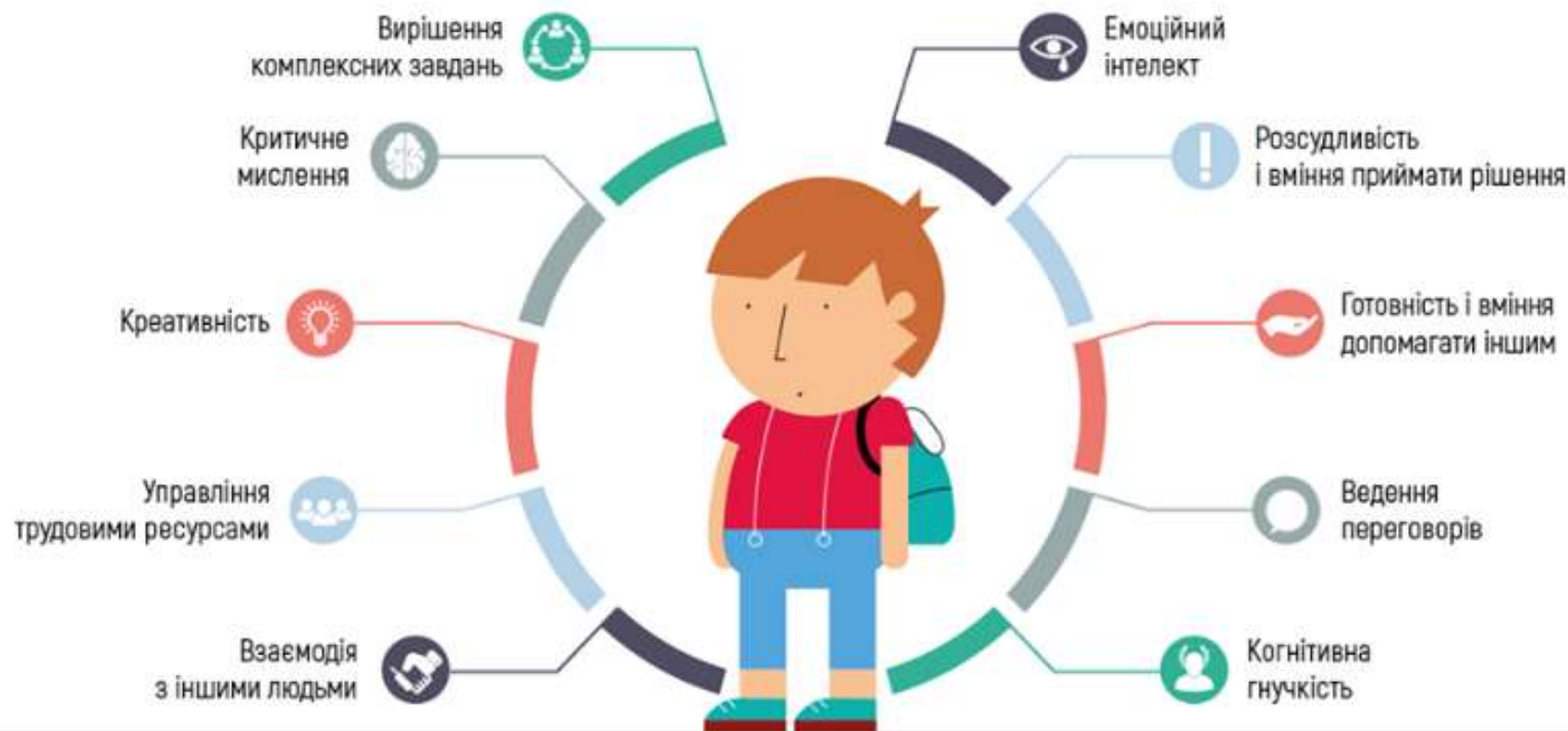
Принцип	Зміст принципу
Співіснувати	<u>Навчитися жити разом</u> , розвиваючи знання про інших, про їхню історію, традиції та спосіб мислення; володіти культурою спілкування; сприяти здійсненню сумісних проектів
Вчитися	<u>Навчитися набувати знання</u> . Поєднувати широкі загальнокультурні знання з глибоким опануванням спеціальних дисциплін. Загальний культурний рівень - це своєрідна перепустка до неперервної освіти, основа, необхідна для того, щоб навчатися протягом усього життя
Працювати	<u>Навчитися працювати</u> . Удосконалюватись у своїй професії - набувати компетентності, яка дає можливість справлятися з різними ситуаціями
Жити	<u>Навчитися жити</u> . XXI століття вимагає більшої самостійності та здатності до оцінювання, які поєднуються з посиленням особистої відповідальності в рамках реалізації колективних проектів

Навички XXI століття

10 НАЙВАЖЛИВИШИХ НАВИЧОК,

яким треба навчити дітей сьогодні, щоб вони були затребувані завтра

ОСВІТНІ ПАРАДИГМИ

ЗНАННЄВА

РОЗВИВАЛЬНЕ НАВЧАННЯ

(В.Давидов, Д.Ельконін, Л.Занков, І.Лернер,
В.Рєпкін; Н.Бібік, Г.Костюк, В.Паламарчук,
О.Савченко)

ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ

(В.Сєриков, А.Хуторський, І.Якиманська; І.Бех,
М.Гузик, І.Підласий, С.Подмазін, О.Савченко та ін.)

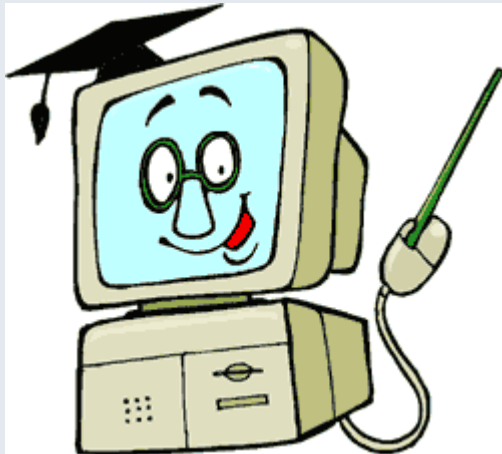
КОМПЕТЕНТНІСНА ОСВІТА

(К.Баханов, Н.Бібік, С.Бондар, І.Гудзик, І.Єрмаков,
О.Пометун, О.Савченко)

Сучасні педагогічні технології

Нове треба створювати в поті чола, а старе саме продовжує існувати і твердо триматися на милицях звички.

О.Герцен

1. Особистісно зорієнтоване навчання.
2. Розвивальне навчання.
3. Проектне навчання.
4. Модульне навчання.
5. Ігрові технології.
6. Інтерактивне навчання.
7. Комп'ютерні технології.
8. Тестові технології.
9. Технологія інтенсивного навчання (опорні конспекти В.Шаталова) та ін.

Сучасні підходи до навчання

Сучасні підходи до навчання

Компетентнісний

Компетентнісний: акцентує увагу не на знаннях, а на результатах освіти; при цьому як результат розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різних життєвих і професійних ситуаціях.

Особистісно орієнтований

Особистісно орієнтований: передбачає виявлення індивідуальних пізнавальних здібностей; опертя на життєвий і практичний досвід учнів; допомогу кожному пізнати себе, самовизначитись і самореалізуватися.

Технологічний

Технологічний: передбачає відмову від довільності, невизначеності у побудові педагогічного процесу, дотримання чіткої послідовності кожного його елемента, етапу, максимальної націленості на ефективний результат.

Інклюзивний

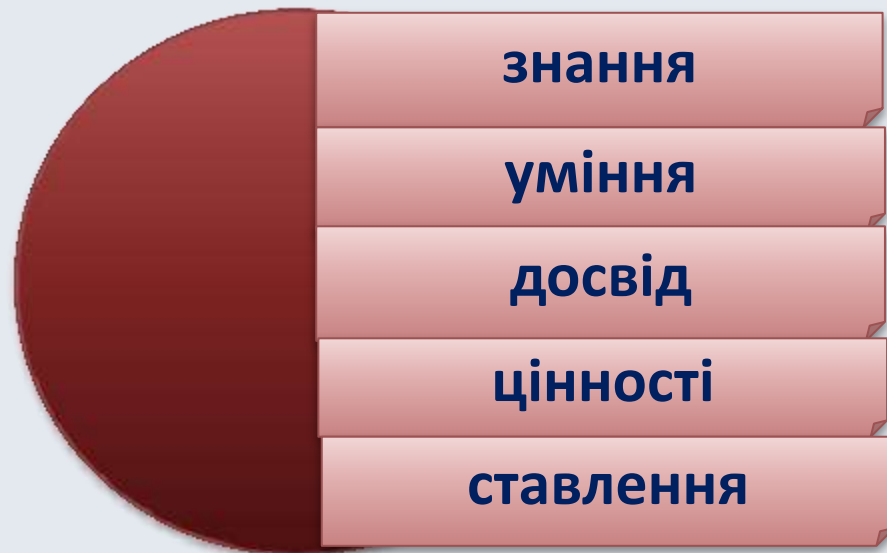
Інклюзивний: передбачає здатність педагога здійснювати професійні функції у специфічних умовах інклюзивного навчання, враховувати різноманітні освітні потреби дітей з обмеженими можливостями і забезпечувати.

Компетентність

Компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність (*Концепція «Нова українська школа»*).

Компетентність - інтегрована характеристика особистості, під якою розуміють знання, уміння, навички, досвід, ставлення, що дають змогу ефективно діяти у професії або виді діяльності (*«Рекомендації Європейського Парламенту та ради Європи щодо формування ключових компетентностей ціложиттєвої освіти» (18.12.2006)*)

Поради щодо впровадження компетентнісного підходу

1. Важливою умовою навчання і першим кроком до формування компетентності учня є правильна мотивація (самотивація).
2. Створювати ситуації вибору: моральної оцінки на основі прочитаних творів або життєвих ситуацій; застосування тестових та різнорівневих завдань, що дають дитині право вибору, учити їх обирати потрібний варіант, рівень; диференційовані домашні завдання.
3. Застосовувати інтерактивні технології, які є універсальними для розвитку життєвих компетентностей, формують уміння колегіально вирішувати завдання, сприяють активізації особистісних якостей школяра.
4. Самовираженню, самореалізації особистості допомагає проблемне навчання.

5. Учити дітей висловлювати власну точку зору, вислуховувати думки товаришів, узгоджувати погляди та доходити порозуміння.
6. Залучати учнів до використання комп'ютера як потужного інструмента здобуття та обробки інформації (формування ІК компетентностей).
7. Організовувати самостійну навчально-дослідницьку діяльність як ефективний засіб формування практичних умінь і навичок.
8. Практикувати тренінги і вправи у формі ситуативних завдань, наближених до життєвих ситуацій.
9. Періодично змінювати ролі учнів на уроці з метою формування готовності діяти в ситуаціях, наближених до життєвих.
10. Вчити планувати власну навчальну діяльність, рефлексувати її та досягнуті результати.

Алгоритм побудови сучасного компетентнісно спрямованого уроку

1. Конкретизація загальної мети уроку (передбачення знаннєвої складової, діяльнісної та емоційно-ціннісної).
2. Поділ змісту теми на навчальні ситуації в залежності від його структури — теорія, способи діяльності, знання в дії (вміння).
3. Формулювання цільового завдання до кожної навчальної ситуації – як знаннєвого, так і компетентнісного.
4. Вибір методів навчання, адекватних цільовим завданням за їх дидактичними функціями (засвоєння, формування, узагальнення) та змісту навчального матеріалу (теоретичний, емпіричний, практичний).
5. Вибір форм організації навчальної діяльності учнів (парна, групова, індивідуальна, фронтальна чи їх оптимальне поєднання) відповідно змісту та методів роботи.
6. При виборі змісту, методів і форм – орієнтація на цільову установку й очікуваний результат на кожному етапі.

Як навчати, щоб формувати компетентності?

Із численного арсеналу методів навчання доцільними для формування компетентностей є:

- метод проектів
- дебати
- ігрові технології
- програма “Читання й письмо для розвитку критичного мислення” (ЧПКМ)
- інтерактивні технології
- метод портфоліо
- частково-пошукові методи
- дослідницькі методи

Формуємо компетентність

Я знаю і можу пояснити

- Що таке фразеологізми?

Я вмію досліджувати й експериментувати

- У яких стилях вони використовуються?

Я можу застосовувати знання

- Побудуй діалог з товаришем по парті, використовуючи фразеологізми.

Розвиток критичного мислення

Критичне мислення – це комплекс мисленнєвих операцій, що характеризується здатністю людини:

- аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел;
- бачити проблеми, ставити запитання;
- висувати гіпотези та оцінювати альтернативи;
- робити свідомий вибір, приймати рішення та обґрунтовувати його.

Критичне мислення як основа формування компетентностей

Критичне мислення – це здатність аналізувати інформацію, критично її оцінювати, осмислювати, застосовувати.

Рівні критичного мислення

Мисленнєві операції високого рівня

1. **Аналіз**
(уміння ставити запитання)

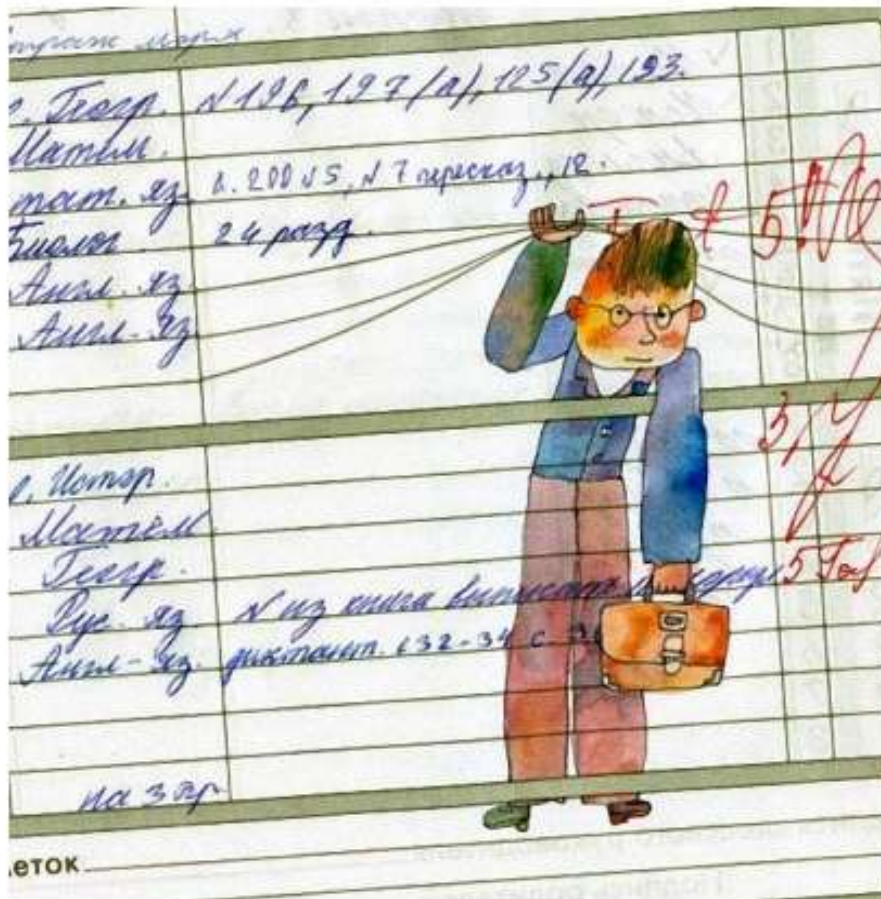
2. **Синтез**
(уміння узагальнювати інформацію)

3. **Оцінювання**
(уміння оцінювати інформацію
та обґрунтовувати рішення)

Процес розвитку критичного мислення

Дитино-, а не предметоцентризм

У центрі освітнього процесу мають бути не формули і правила, а дитина, яка у сприятливому навчальному середовищі розвиває свої риси – відвагу, стійкість, наполегливість, працьовитість, оптимізм, рефлексивне ставлення до помилок, толерантність тощо

Очікування учнів щодо підготовки в школі

У рамках онлайн дослідження «Моніторинг сприйняття прогресу реформ» було проведене порівняння того, до чого насправді готує сучасна українська школа, та до чого, на думку опитаних, вона має готувати

***Науково-методичні засади
сучасного уроку***

Ознаки сучасного уроку

Учитель-фасилітатор

Інтерактивні
методики навчання

ІКТ-технології

Розвиток критичного мислення

Спрямованість
на соціалізацію учнів

Діяльнісна основа

Особистісно зорієнтована
навчальна діяльність

Компетентнісне спрямування

Тип уроку

Традиційні типи уроків

О.Пометун, Л.Пироженко

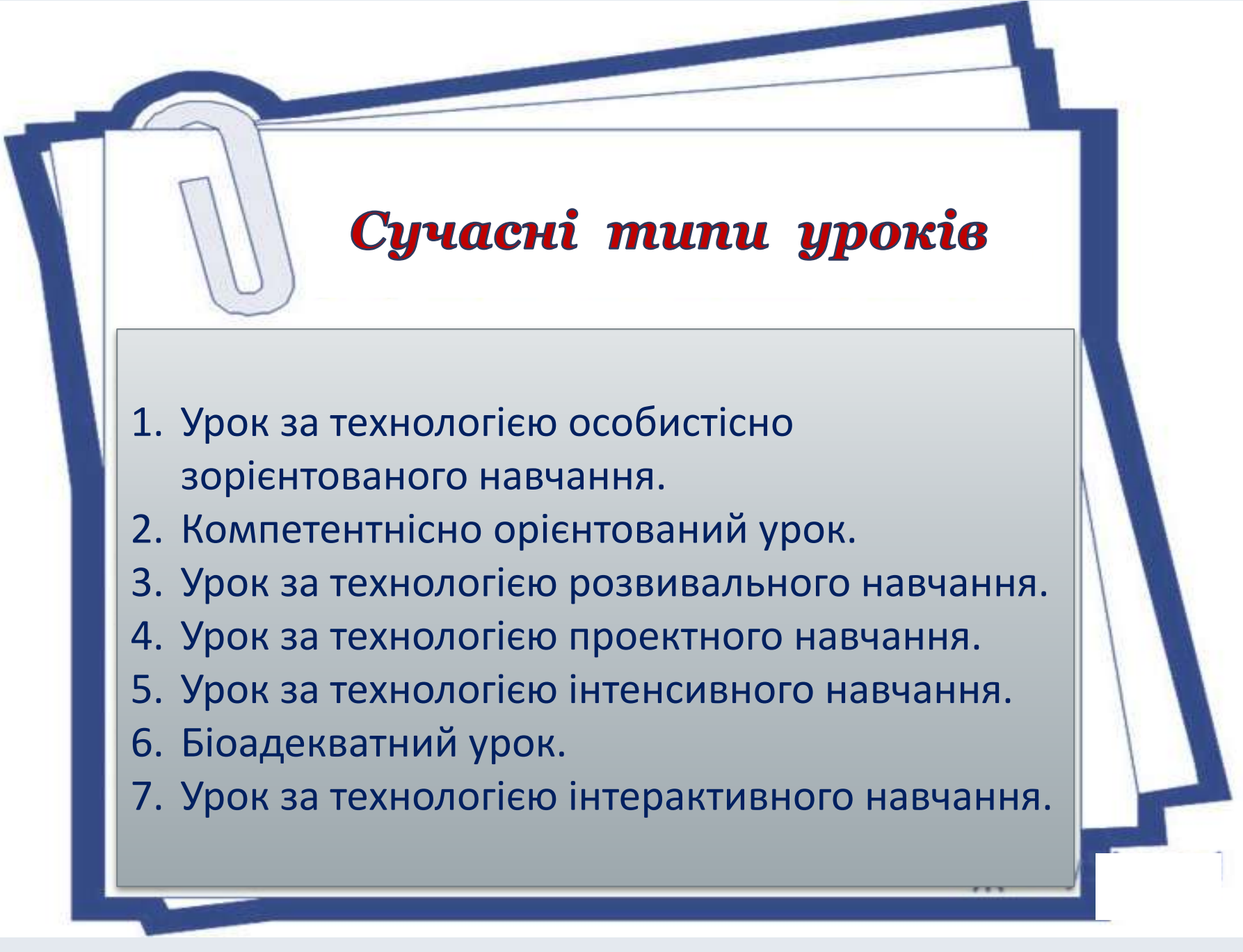
Вивчення нового матеріалу

Формування і вдосконалення вмінь і навичок

Закріплення і застосування знань, умінь і навичок

Узагальнення і систематизації знань

Контролю та корекції знань, умінь і навичок

Сучасні типи уроків

1. Урок за технологією особистісно зорієнтованого навчання.
2. Компетентнісно орієнтований урок.
3. Урок за технологією розвивального навчання.
4. Урок за технологією проектного навчання.
5. Урок за технологією інтенсивного навчання.
6. Біоадекватний урок.
7. Урок за технологією інтерактивного навчання.

Нетрадиційні типи уроків

Уроки у формі змагань та ігор:

конкурс, турнір, КВК, рольова гра, вікторина

Уроки у формі суспільної практики:

дослідження, інтерв'ю, репортаж

Уроки у формі публічного спілкування:

*прес-конференція, аукціон, дискусія, діалог,
панорама, телеміст, усний журнал*

Уроки-фантазії: урок-казка, урок-сюрприз

Уроки-імітації діяльності установ і

організацій: суд, учена рада та ін.

Орієнтовані здебільшого на підвищення інтересу учнів до навчання, а не на його результативність.

Структура компетентнісно орієнтованого уроку

За О.Пометун

вступна

- актуалізація, мотивація, тема та очікувані результати (до 10 % часу уроку)

основна

- конструювання учнями знань, умінь, ставлень і смислів (до 75 % часу уроку)

підсумко
ва

- узагальнення засвоєного, рефлексія ходу та результатів уроку (до 15 % часу уроку)

An open, aged parchment book with a wax seal. The parchment is light brown and shows signs of wear, including creases and discoloration. A dark brown wax seal is visible on the left page, and a string is tied around the pages. The text is written in a stylized, dark brown font in the center of the right page.

*Пишемо
конспект уроку*

Тема уроку

Тема уроку має відповідати змісту навчальної програми, адже програма є документом, який підлягає виконанню. Як правило, записується на дошці.

 Варто замислитись!

– На уроці вчителька оголосила тему “Життя і творчість Михайла Коцюбинського”, а на дошці записала “Великий сонцепоклонник”. Це правильно?

 Тест.

Звідки бере вчитель формулювання теми уроку, у даному випадку уроку літератури?

1. Із навчальної програми.
2. Формулює на власний розсуд.
3. Враховує програму і поради науковців.
4. Усі названі чинники.

Мета уроку

Вирішуємо проблему!

- ❑ Чи обов'язкова триєдина мета?
- ❑ Чи відповідає сучасним вимогам таке формулювання мети уроку літератури за поезією В.Симоненка «Лебеді материнства»: *«Визначити провідні мотиви поезії та з'ясувати символічний зміст образів; розвивати асоціативне та образне мислення, творчу уяву, вміння висловлювати власні думки; удосконалювати навички виразного читання; виховувати любов до матері, Батьківщини»?*

Мета уроку

Робимо висновки.

Запропоноване формулювання мети уроку передбачає діяльність самого вчителя, отже, не відповідає запитам часу.

Навчальна мета передбачає засвоєння учнями знань з теми. Ключове слово – допомогти (засвоїти, сприйняти, узагальнити, систематизувати тощо).

Розвивальна мета забезпечує формування вмінь і навичок, розвиток мовлення, мислення, сенсорної сфери. Ключове слово – сприяти (розвитку, формуванню, становленню тощо).

Виховна мета передбачає використання змісту уроку для формування і розвитку моральних, естетичних, патріотичних, екологічних та інших якостей школяра. Ключове слово – сприяти (вихованню, формуванню, розвитку тощо).

Обладнання уроку

Головне – не перетворити засоби навчання в декорації, за якими залишиться нерозкритою тема уроку. Застосування кожного засобу виправдане тоді, коли воно економить сили педагога та учнів, час уроку, покращує сприйняття навчального матеріалу, дозволяє здійснити контроль за тим, що вивчено.

👉 Варто замислитись!

– Чи буває наочності
на уроці забагато?
Що каже методика?
А психологія?

Тип уроку

👉 Що скажете?!

1. Чи доцільною є традиційна типологія уроків в умовах упровадження інноваційних методик і технологій?
2. Чи знає вчитель сучасні типи уроків?
3. Ситуація: тип уроку – вивчення нового матеріалу; структура не дотримана: вилучено етап перевірки домашнього завдання, уведено інноваційні структурні компоненти – мотивацію, цільовизначення і планування, рефлексію. Це допускається?
4. Якою має бути структура нетрадиційного уроку?

Тип уроку

Робимо висновки!

- Традиційна типологія доцільна, але структура уроків не зовсім відповідатиме їх типам: окремі етапи уроку зникли (перевірка домашнього завдання), інші з'явилися – цілевизначення і планування, рефлексія.
- Учитель, як свідчить практика, не задумується над відповідністю структури уроку його типу.
- Структура уроку має відповідати його типу.
- Якщо вчитель-словесник впроваджує інноваційні методики навчання (особистісно зорієнтовану, компетентнісну, технологічну тощо), то типи уроків мають відповідати особливостям запровадженої системи навчання.

I. Мотиваційний етап

Структурні компоненти:

- забезпечення емоційної готовності до уроку
- актуалізація суб'єктного досвіду
- актуалізація опорних знань
- повідомлення теми уроку

Свідомо оволодівати знаннями, уміннями й навичками дитина буде лише за умови, коли відчуватиме в цьому потребу, усвідомлюватиме особистісно значущу мету своєї діяльності. Щоб дитина вчилася за програмою, складеною дорослими, необхідно, щоб вона її прийняла (Д.Ельконін).

Види робіт: кольоровий настрій, обмін побажаннями, незакінчене речення, асоціювання, передбачення тощо.

II. Етап цілевизначення і планування

Структурні компоненти:

- визначення разом з учнями мети уроку
- формулювання цілей планування роботи
- передбачення очікуваних результатів

Види робіт:

- позначення у загальному переліку особистісно значущих цілей
- доповнення загального переліку власними цілями
- обговорення цілей із сусідом по парті, в групі, класі
- ознайомлення з планом роботи, запропонованим учителем
- самостійне планування роботи
- узгодження плану роботи із сусідом по парті, у групі, класі

II. Етап цілевизначення і планування

 Вирішуємо проблеми!

1. Чи слід ототожнювати поняття «мета» і «цілі» навчання?
2. Хто формулює мету уроку? А визначає цілі?
3. Які компоненти входять до очікуваних результатів?
4. Яка компетентність на даному етапі формується?
5. Як здійснюється планування роботи на цьому етапі?
6. Скільки часу доцільно відводити на цілевизначення та планування?

II. Етап цілевизначення і планування

👉 Робимо висновки.

1. Не слід ототожнювати поняття “мета” і “ціль”. **Ціль** навчання - це кінцевий результат діяльності, тому це поняття вужче і конкретніше, ніж мета, і входить у мету як її складова. **Мета**, крім кінцевого результату, передбачає шлях його досягнення і способи діяльності.
2. Мета, як правило, формулюється вчителем; учні долучаються, якщо в них сформовані відповідні навички і тема відома. Цілевизначення – справа кожного учня залежно від рівня обізнаності з темою.
3. Компоненти очікуваних результатів: **знаннєвий** — учень називає, формулює, наводить приклади тощо; **діяльнісний** — учень розпізнає, розрізняє, аналізує, порівнює, планує, застосовує тощо; **ціннісний** — учень усвідомлює, критично ставиться, оцінює, обґрунтовує, робить висновки, висловлює судження тощо.
4. На етапі цілевизначення і планування формуються організаційно-діяльнісні вміння (ключова компетентність «уміння вчитися»).

II. Етап цілевизначення і планування

 Робимо висновки.

Плануємо роботу за схемою «**ЩО? – ЯК? – ДЛЯ ЧОГО?**»

Для прикладу:

- 1) § 25, «Односкладні речення» – читання з коментарем – засвоєння теми.
- 2) Вправа 4 – робота в парі – усно – закріплення матеріалу.
- 3) Вправа 6 – колективно – усно – розпізнавання речень у тексті.
- 4) Вправа ... і т.д.

II. Етап цілевизначення і планування

На цьому етапі формулюються очікувані результати навчання, компонентами яких є:

- знаннєвий
- діяльнісний
- ціннісний.

Навчальні програми націлені на результат, тому й починаються з формулювання очікуваних результатів навчання, які займають перше місце у порівнянні із формулюванням змісту навчального матеріалу.

Так само має бути й на уроці.

II. Етап цілевизначення і планування

Система роботи з формування оргдіяльнісних умінь

знає способи і форми роботи з
цілями, вміє їх визначати на урок

III. Етап опрацювання матеріалу

Структурні компоненти:

- організація учнів на здобуття знань
- залучення до продуктивної діяльності
- керування поліфункціональним спілкуванням

Методи, прийоми і технології: мозковий штурм, акваріум, мозаїка, ПРЕС, змагання груп, «шість капелюхів мислення», укладання таблиць, спільний проект, знайди помилку та ін.

👉 Важливо пам'ятати!

Хороших методів існує рівно стільки, скільки існує хороших учителів (Д.Пойа, угорський математик).

Якщо дитина не встигає і навчання дається важко, то в цьому передусім винні методи, якими її навчають (Я.Коменський).

III. Етап опрацювання матеріалу

👉 Думаємо разом!

– Від чого залежить форма опрацювання матеріалу, кожна зокрема:

- фронтальна
- групова
- парна
- індивідуальна?

– На якому етапі вивчення матеріалу використовується і з якою метою?

III. Етап опрацювання матеріалу

👉 Робимо висновки.

Найбільш доцільні етапи застосування форм роботи під час опрацювання нового матеріалу:

фронтальна: на етапі первинного засвоєння матеріалу під час виконання вступних вправ або спільних завдань.

парна: на етапі відтворення матеріалу (спочатку матеріал обговорюють у парах, а потім озвучують).

групова: на етапі відпрацювання конкретних умінь і навичок, наприклад, для вироблення спільної думки з приводу обговорюваної проблеми; також, коли матеріалу багато.

індивідуальна: на етапі закріплення та формування вмінь і навичок.

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

Структурні компоненти:

- аналіз результатів (чого я навчився на уроці?), способів їх досягнення (що робив? із чого починав? які дії здійснив? як міркував?) та почуттів (що зацікавило, здивувало? у чому я змінився?
- стимулювання позитивної навчальної мотивації
- домашнє завдання, його інструктаж

Методи, прийоми і технології: вільне письмо, заповнення відповідних карток, ведення «папок успіху», сенкан та ін.

👉 Важливо пам'ятати!

- Які організаційно-діяльнісні вміння формуються на даному етапі? Яка це компетентність?
- Як визначається домашнє завдання?

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

👉 Робимо висновок!

- На заключному етапі уроку формуються організаційно-діяльнісні вміння, а саме:
 - учні визначають, чи досягли поставлених на початку уроку цілей
 - рефлексують способи діяльності для їх досягнення
 - планують наступну корекційну діяльність.
- Це складова компетентності «вміння вчитися».
- Домашнє завдання (диференційоване чи спільне для всіх) залежить від рівня виконання останньої (контролюючої) вправи.

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

Лист МОНУ від 17.08.2016р. № 1/9-437 Щодо рекомендацій про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах»

1.11. Забезпечити контроль за роботою вчителів загальноосвітніх навчальних закладів школи II ступеня у наступних напрямках:

- суворого дотримання вимог Державних санітарних норм і правил влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (ДСанПіН5.5.2.008-01);

- недопущення порушення наступних норм Державних санітарних норм і правил влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (ДСанПіН5.5.2.008-01), а саме: при визначенні доцільності, характеру, змісту та обсягу домашніх завдань слід враховувати індивідуальні особливості учнів та педагогічні вимоги. Обсяг домашніх завдань має бути таким, щоб витрати часу на їх виконання не перевищували у 5-6-му класах - 2,5 години; у 7-9 класах - 3 години; у 10-12 класах - 4 години;

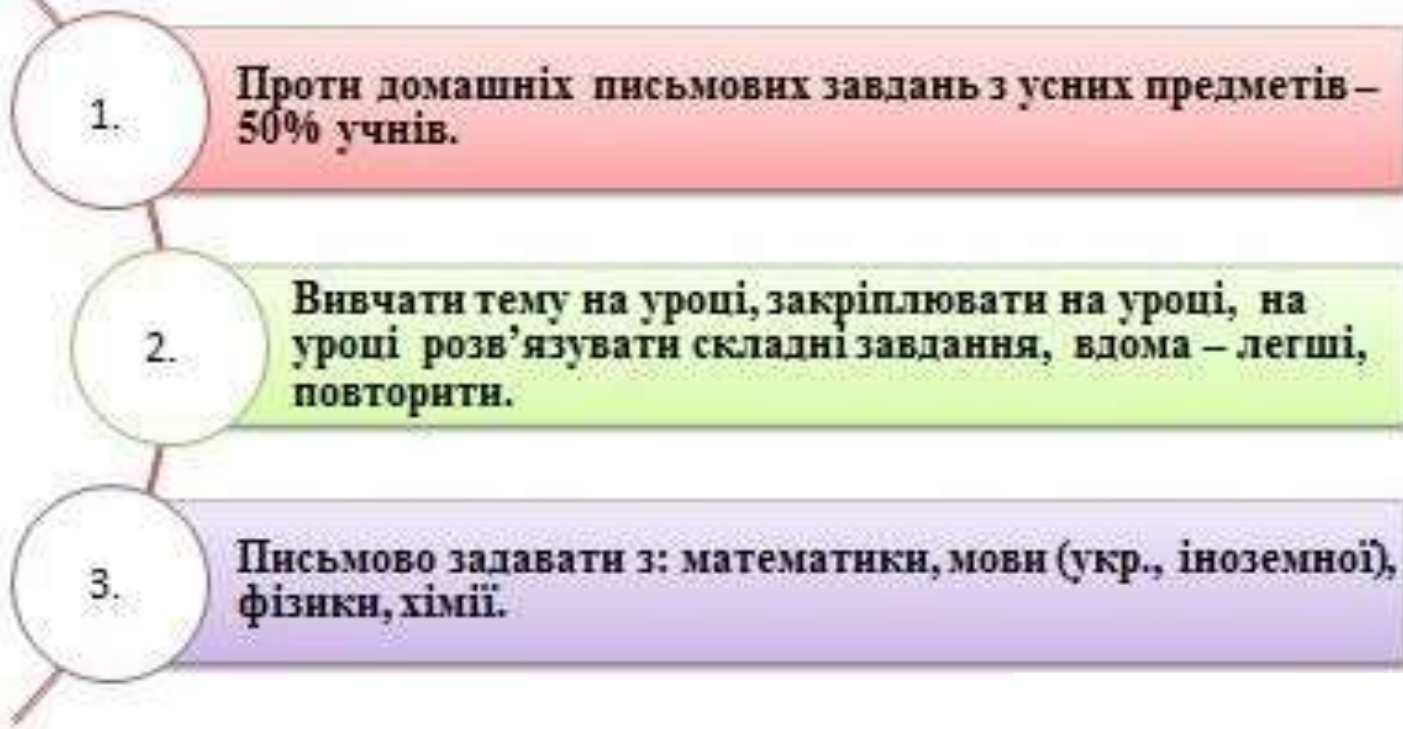
Заступник начальника управління

С.А.Ковтуненко

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

☝ Чи потрібні домашні завдання?!

Із дослідження:

☝ Міркуємо!

11 клас: 7 уроків + 4 год. домашнє завдання = 11 год. робочий день. За Конституцією – 8 год.

Аналіз уроку

Цілі уроку:

1. Чи були забезпечені мотиваційна готовність і позитивний настрій?
2. Чи актуалізував учитель суб'єктний досвід учня?
3. Наскільки конкретно були сформульовані цілі уроку?
4. Чи обговорювалися вони з учнями?
5. Чи мали учні можливість внести свої зміни і доповнення до пропонованого переліку цілей?
6. Чи стали цілі особистісно значущими для школярів?

Аналіз уроку

Форми спілкування і роботи:

1. Чи був учитель толерантним у стосунках з учнями?
2. Яка форма спілкування переважала: монолог, діалог, полілог?
3. Які форми роботи переважали: фронтальна, індивідуальна, парна, групова, кооперативна?
4. Чи були запропоновані різні види завдань?
5. Які із завдань переважали: репродуктивні, частково-пошукові, дослідницькі, творчі?

Аналіз уроку

Способи діяльності:

1. Чи стимулював учитель школярів до самостійного їх вибору і форм виконання?
2. Чи виявлялися найбільш особистісно значущі способи навчальної діяльності учнів?
3. Чи враховувалися індивідуальні пізнавальні можливості учнів, темп навчання?
4. Чи надавалася допомога учням, які не встигають за темпом роботи класу?
5. Чи створювалася ситуація успіху на уроці?

Аналіз уроку

Рефлексія:

1. Чи проводилося оцінювання процесу виконання завдань?
2. Які форми для цього застосовувалися: самоконтроль, взаємооцінка, колективна думка, якісь інші?
3. Чи оцінював учитель оригінальність суджень, правильність та раціональність шляхів розв'язання проблем?
4. Чи набували учні навичок цілевизначення, планування, рефлексії, оцінювання?

Домашнє завдання:

1. Чи диференціювалися домашні завдання, можливість їх вибору?
2. Чи аналізувалися домашні завдання?
3. Чи обговорював учитель з учнями підсумок уроку (що дізналися, що сподобалося, що ні, що хотілося б повторити на наступному уроці)?

**Компетентнісно зорієнтований урок
української літератури в 7 класі
за поезією В.Симоненка “Лебеді материнства”**

Формулюємо тему уроку

Матеріал програми

Назва твору: Василь Симоненко, “Лебеді материнства”.

Програма. Василь Симоненко. «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти — людина...», «Гей, нові Колумби й Магеллани...»
В. Симоненко — «лицар на білому коні» в українській літературі. Громадянські, патріотичні мотиви, піднесений пафос його лірики. Загальнолюдські цінності та ідеї.

👉 Пригадуємо вимоги до формулювання теми!

Назва твору не може бути темою уроку.

Тема уроку. Василь Симоненко, “Лебеді материнства”: ідея вічного зв’язку людини з матір’ю, з рідною землею.

Визначаємо мету

Мета. Допомогти учням визначити провідні мотиви поезії та з'ясувати символічний зміст образів; сприяти розвиткові асоціативного та образного мислення, творчої уяви, умінь висловлювати власні думки; удосконалювати навички виразного читання; плекати любов до матері, Батьківщини.

 Пам'ятаємо!

У формулюванні мети повинна проглядатися позиція вчителя на уроці – допомогти, сприяти і под.

Плануємо роботу

Плануємо за формою: **що? – як? – для чого?**

- 1. Ознайомлення із змістом поезії – читання (вчителем або аудіозапис) = засвоєння змісту.**
- 2. Аналіз твору (розуміння образів, визначення провідних мотивів, теми й головної думки, роль засобів образності мови) – колективна робота = осмислення прочитаного.**
- 3. Прослуховування пісні «Лебеді материнства» (вокальне виконання Ірини Стиць, музика А.Пашкевича) = емоційне враження.**

Опрацюємо твір

👉 Пропонуємо лише першу частину твору, найбільш складну.

Лебеді материнства

Мріють крилами з туману лебеді рожеві,
Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві.

- Чому не “Батьківські дороговкази”?
- Чому саме лебеді? Як їх поєднати з материнством?

Заглядає в шибку казка сивими очима,
Материнська добра ласка в неї за плечима

- Чому лебеді рожеві, а зорі сургучеві?

Ой біжи, біжи, досадо, не вертай до хати,
Не пущу тебе колиску синову гойдати.

- Чому очі в казки сиві?

Припливайте до колиски, лебеді, як мрії,
Опустіться, тихі зорі, синові під вії.

- Що це за образ досади?

Темряву тривожили криками півні,
Танцювали лебеді в хаті на стіні,

- Що означає вислів: “Опустіться, тихі зорі, синові під вії”?

- Як розуміти вислів “танцювали лебеді в хаті на стіні”? Який це художній засіб?
- Що символізує образ півнів?

Опрацьовуємо твір

👉 Зводимо воєдино віднайдені смисли.

– Чому саме лебеді? Як їх поєднати з материнством?	Бо вони асоціюються з вірністю. А материнство? Це почуття матері: любов, доброта, ніжність, турбота, захист. Отже, це думки, почуття матері над колискою дитини.
– Чому лебеді рожеві, а зорі сургучеві?	Рожевий колір символізує ставлення до життя як до казки; у дитинстві все бачиться казковим.
– Чому очі в казки сиві?	Сиві очі символізують мудрість, загадковість, життєвий досвід.
– Що це за образ досади?	Досада – узагальнений образ негараздів, які можуть зашкодити дитині.
– Що означає вислів: “Опустіться, тихі зорі, синові під вії”?	Цей вислів сприймається як прагнення матері тихого сну для дитини.
– Як розуміти вислів “танцювали лебеді в хаті на стіні”? Який це художній засіб?	У стінах рідної домівки дитина завжди може сподіватися на підтримку і добро. Це метафора.
– Що символізує образ півнів?	Півень - це передвісник зорі, символ пробудження життя. Дитину захищають сили добра (півень) від сил зла (темрява).

Результат роботи

У процесі опрацювання поезії «Лебеді материнства» формуємо предметні компетентності:

- 1. Інтерпретаційну:** учні висловлюють власне розуміння прочитаного.
- 2. Літературознавчу:** досліджується художня тканина твору.
- 3. Власне читацьку:** відпрацьовуються навички виразного читання.
- 4. Загальнокультурну:** формуються основи українського національного світобачення.
- 5. Комунікативну:** розвиваються вміння висловлюватися з приводу поставлених запитань.

На десерт

І таке буває

**Українська мова
та література**

Учитель поставив за урок оцінки «6», «8», «10», кількома словами прокоментував кожну. Проте критеріїв, за якими виставляються оцінки, не знає. Жодного. Як бути?

Поточна оцінка на уроці обов'язкова чи ні?
Яким документом передбачено?

Тематична оцінка – це середнє арифметичне поточних чи ні?

Чи може вчитель поставити тематичну оцінку «9», якщо такої оцінки впродовж вивчення теми не було?

Коментар

Як правильно поставити
оцінку на уроці?

Радимо поточну оцінку на уроці
виставляти за рівнями навченості
(початковий, середній, достатній,
високий).

*Наказ МОН України № 1222 від 21 серпня 2013
року «Про затвердження орієнтовних вимог
оцінювання навчальних досягнень учнів...*

РІВНІ НАВЧЕНОСТІ

I рівень – початковий “Знання”. Запам’ятовування і відтворення вивченого матеріалу. Без допомоги вчителя учень безпомічний.

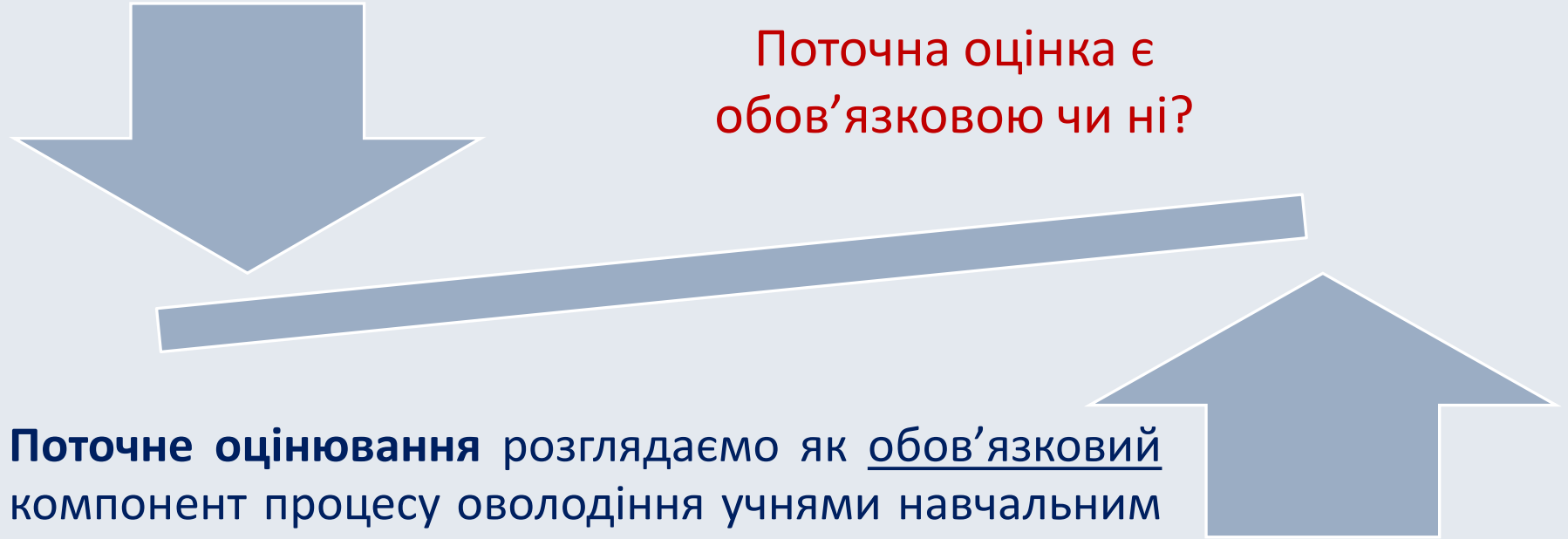
II рівень – середній “Розуміння”. Інтерпретація матеріалу: пояснення, переказування, передбачення наслідків. Учень працює під керівництвом учителя.

III рівень – достатній “Застосування” (рівень стандартних умінь і навичок). Уміння застосовувати набуті знання в типових та нових умовах. Учень працює самостійно.

IV рівень – високий “Творчість”. Уміння використовувати набуті знання для виконання нестандартних завдань, здобуття нової інформації. Учень працює творчо.

Коментар

Поточна оцінка є
обов'язковою чи ні?

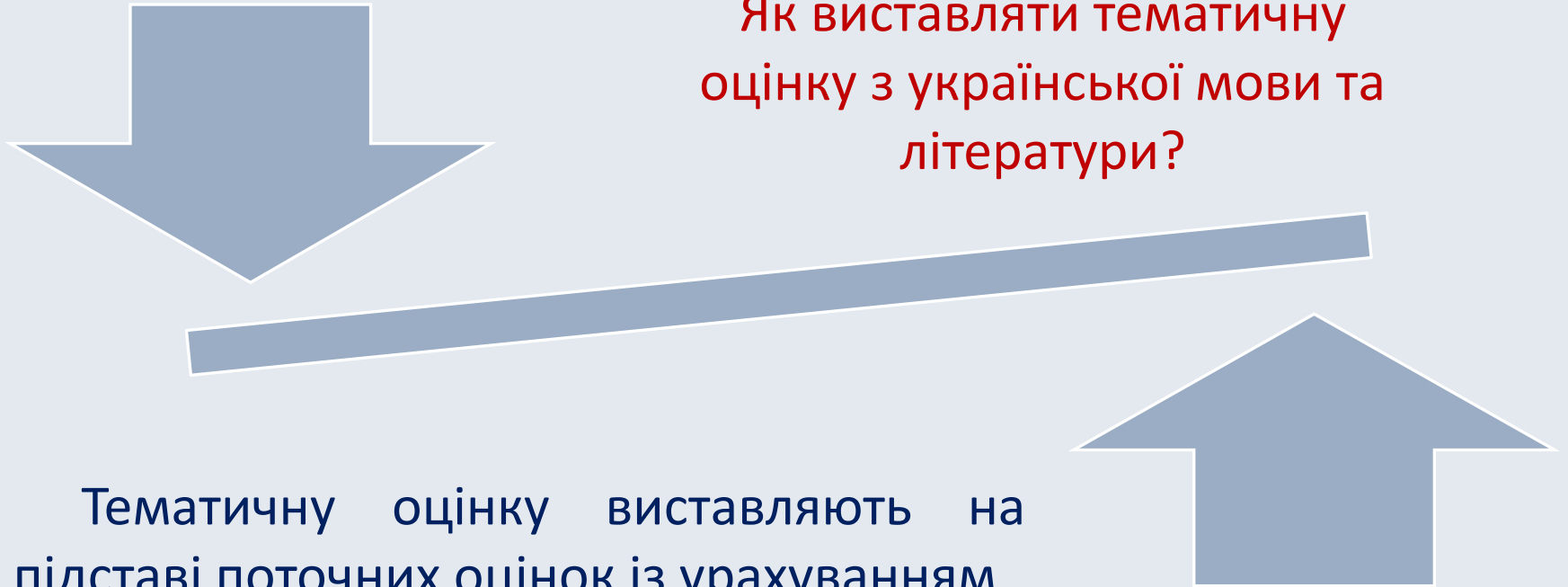

Поточне оцінювання розглядаємо як обов'язковий компонент процесу оволодіння учнями навчальним матеріалом уроку. Основні завдання поточного оцінювання: мотивувати учнів до активної діяльності; визначати рівень розуміння й первинного засвоєння теми, закріплювати здобуті знання, набуті вміння й навички.

Наказ МОН України № 1222 від 21 серпня 2013 року «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів...

Коментар

Як виставляти тематичну
оцінку з української мови та
літератури?

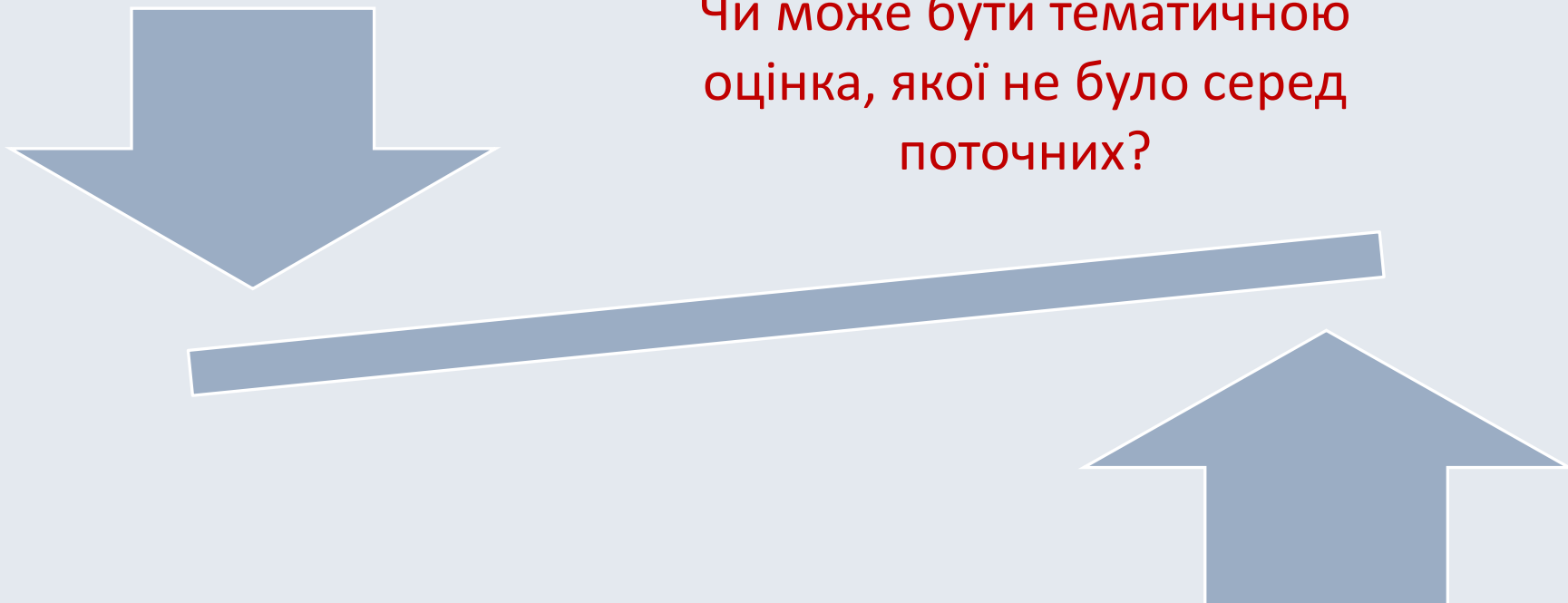

Тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок із урахуванням контрольної (тестової) роботи з теми (**наказ МОНУ № 1222 від 21 серпня 2013**) та навчальної активності школярів (**наказ МОНУ №371 від 05.05.2008**).

Отже, це не середнє арифметичне оцінок із теми.

Коментар

Чи може бути тематичною
оцінка, якої не було серед
поточних?

Може. Жодної підстави (документа) для
ствердної відповіді на дане запитання немає.

Коментар

Відповідно до листа МОНУ № 1/9-630 від 05.12.2014 *“Про неухильне дотримання принципів гарантування свободи педагогічної діяльності вчителя”* педагог має право на довільну форму конспекту уроку і календарного плану.
Погоджуємось?

Щодо конспекту уроку – так, щодо календарного плану – ні. Це вид документа, форма якого визначається *«Типовою інструкцією з діловодства...»*, затвердженою Постановою Кабміну від 30.11.2011 року № 1242.

«Карта розуму» як конспект уроку

Поради для життя від Білла Гейтса

На думку Білла Гейтса, сучасне виховання в дусі тотальної політкоректності виростило покоління дітей, відірваних від реального життя, і в майбутньому їм буде складно вижити в суворому і складному житті, де часто доводиться приймати нелегкі рішення.

1. Життя несправедливе — звикайте.
2. Нікого не хвилює ваша самооцінка. Від вас чекають справ перш за все.
3. Після школи ви не будете відразу заробляти \$60 000 на рік і не станете віце-президентом з особистим водієм, поки не заробите на те й інше.
4. Ви вважаєте, що вчитель надто вимогливий?. Почекайте, коли станете начальником ви.
5. Продавати гамбургери — для вас соромно? Ваші дідусі й бабусі так не вважали: для них це була можливість почати життя.

6. Якщо у вас щось не вийшло, не варто звинувачувати батьків і не треба хникати. Вчіться на своїх помилках.
7. Ваші батьки не завжди були такими нудними, як зараз. Вони стали такими, турбуючись про вас: годуючи, одягаючи, оплачуючи рахунки. Тому перш ніж почнете рятувати світ від покоління своїх батьків, наведіть порядок у власній кімнаті.
8. Ваша школа, можливо, і покінчила з поділом на лідерів і невдах, але життя – ні. У деяких школах не ставлять поганих оцінок і дають вам стільки спроб, скільки потрібно для правильної відповіді. Це не має нічого спільного з реальним життям.
9. Життя не поділене на семестри. У вас не буде літніх канікул, і знайдеться небагато роботодавців, які зацікавлені в тому, щоб ви знайшли себе. Усе доведеться робити самому у вільний час.
10. Телебачення не відображає справжнього життя. В реальному житті у вас не вийде увесь день сидіти в кафе і розмовляти з друзями. Більше часу ви проводитимете за робочим столом.
11. Будьте товариським з “ботанами”. Цілком імовірно, що згодом ви працюватимете на одного з них.

Висновок

1. Головна засада сучасного уроку: кожен учень має бути успішним! У чому проявляється успішність? У діяльності!
2. Потрібно вчити не мови, а мовою, не літератури, а літературою!
3. Дітям потрібно дати знання, використовуючи їх досвід, і вивести на рівень методології – концепції, висновків, поглядів!
4. Школа наказує за помилки, а потрібно винагороджувати за успіхи. Ситуація успіху!

Висновок

Сучасний урок – це урок, на якому присутній демократичний стиль спілкування, **де діти вчаться здобувати знання, а не отримувати готові**, де навчають не стільки словом, скільки організованою справою, де створені умови для розвитку ініціативності, самостійності та набуття ще в шкільному віці досвіду вирішення проблем, реалізації власних можливостей як в освітній, так і в практичній діяльності.

Насамкінець

Ми готуємо дітей до робочих місць,
яких ЩЕ немає,

до використання інформаційних ресурсів,
яких ПОКИ не існує,

для вирішення проблем,
про існування яких ми ЩЕ не знаємо.